

ΜΙΝΩΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

11 Διάδημα (A 18)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 268. Από το νεκροταφείο του Μόχλου Σητείας.

Χρυσός. Μήκος: 0,295 μ.

Φέρει παράσταση ματιών.

Χρονολόγηση: πρωτομινωική II - III περίοδος (τέλη 3ης χιλιετίας).

Zervos, Crète εικ. 200. K. Branigan, Aegean Metalwork of the Early and Middle Bronze Age (1974) 37 πίν. 30,2166. Πρβλ. K. Δαβάρας, Μουσείον Αγίου Νικολάου. Οδηγός (χωρίς χρονολ. έκδοσης) εικ. 21.

12 Διάδημα (A 19)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 269. Από το νεκροταφείο του Μόχλου Σητείας.

Χρυσός. Μήκος: 0,32 μ.

Φέρει παράσταση τεσσάρων σκυλιών ή κρητικών αγριμιών που τρέχουν.

Χρονολόγηση: πρωτομινωική II - III περίοδος (τέλη 3ης χιλιετίας).

13 Διάδημα (A 20)

Άγιος Νικόλαος, Αρχαιολογικό Μουσείο (άλλοτε στο Ηράκλειο). Από το νεκροταφείο του Μόχλου Σητείας.

Χρυσός. Μήκος: 0,195 μ.

Διακοσμείται με λοξές ταινίες.

Χρονολόγηση: πρωτομινωική II - III περίοδος (τέλη 3ης χιλιετίας).

K. Δαβάρας, Μουσείον Αγίου Νικολάου. Οδηγός (χωρίς χρονολ. έκδοσης) πίν. 20β.

14 Διάδημα (A 21)

Άγιος Νικόλαος, Αρχαιολογικό Μουσείο (άλλοτε στο Ηράκλειο). Από το νεκροταφείο του Μόχλου Σητείας.

Χρυσός. Μήκος: 0,145 μ.

Διακοσμείται με τρίγωνα και ρόδακες.

Χρονολόγηση: πρωτομινωική II - III περίοδος (τέλη 3ης χιλιετίας).

15 Ανδρικό ειδώλιο (A 36)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3405. Από το ιερό κορυφής στον Πετσοφά.

Πηλός. Ύψος: 0,175 μ.

Παριστάνεται άνδρας λατρευτής με τα χέρια στο στήθος. Φορά ζώμα και φέρει εγχειρίδιο στη μέση.

Χρονολόγηση: μεσομινωική I - II περίοδος (2000-1800 π.Χ.).

Zervos, Crète ειχ. 232. R.A. Higgins, Greek Terracottas (1967) 9 πίν. 3c. Verlinden, Statuettes 237 αρ. 118. B. Rutkowski, Petsophas. A Cretan Peak Sanctuary (1991) αρ. κατ. 1.1.8 πίν. B και VIII 1-3. Αυγή ελληνικής τέχνης 318 αρ. 21 [E. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

16 Γυναικείο ειδώλιο (A 37)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3431. Από το ιερό κορυφής στον Πετσοφά.

Πηλός. Ύψος: 0,16 μ.

Παριστάνεται γυναίκα λατρεύτρια με υψωμένα χέρια. Φορά ένδυμα με κωδωνόσχημη φούστα και υψηλό καπέλλο.

Χρονολόγηση: μεσομινωική I - II περίοδος (2000-1800 π.Χ.).

Zervos, Crète ειχ. 249. R.A. Higgins, Greek Terracottas (1967) 9 πίν. 3d. Verlinden, Statuettes 236 αρ. 96.

17 Ανδρικό ειδώλιο (A 38)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3494. Από το ιερό κορυφής στον Πετσοφά.

Πηλός. Ύψος: 0,24 μ.

Παριστάνεται άνδρας λατρευτής με ζώμα και σπαθί στη μέση του.

Χρονολόγηση: μεσομινωική I - II περίοδος (2000-1800 π.Χ.).

Zervos, Crète ειχ. 230.

18 Γυναικείο ειδώλιο (A 39)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3428. Από το ιερό κορυφής στον Πετσοφά.

Πηλός. Ύψος: 0,013 μ.

Ακέφαλο ειδώλιο λατρεύτριας με κωδωνόσχημο ένδυμα.

Χρονολόγηση: μεσομινωική I - II περίοδος (2000-1800 π.Χ.).

J.L. Myres, BSA 9, 1902/3, 373 πίν. XI,24.

19 Κεφάλι γυναικείου ειδωλίου (A 40)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο. Από το ιερό κορυφής στον Πετσοφά.
 Πηλός. Ύψος: 0,008 μ.
 Παρίστανε λατρεύτρια παρόμοια με τις προηγούμενες αρ. 16, 18 (A 37, A 39).
 Χρονολόγηση: μεσομινωική I - II περίοδος (2000-1800 π.Χ.).

J.L. Myres, BSA 9, 1902/3, 371 πίν. XI, 19.

20 Καμαραϊκό γεφυρόστομο αγγείο (A 31)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2680. Από το ανάκτορο της Κνωσού.
 Πηλός. Ύψος: 0,62 μ.
 Διακοσμείται με λευκά και πορτοκαλλόχρωμα φυτικά κοσμήματα πάνω στο μαύρο σιλπνό βάθος του αγγείου.
 Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙβ - ΙΙΙ περίοδος (1800-1700 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 371. Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς πίν. VII. G. Walberg, Kamares. A Study of the Character of Palatial Middle Minoan Pottery (1976) 165 εικ. 6. Betancourt, Minoan Pottery 99 εικ. 72.

21 Δίσκος της Φαιστού (A 25)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 1358. Από το ανάκτορο της Φαιστού.
 Πηλός. Διάμετρος: 0,16 μ.
 Ο δίσκος φέρει κείμενο σε ιερογλυφική γραφή με σπειροειδή διάταξη, που δεν έχει ακόμη αποκρυπτογραφηθεί πλήρως.
 Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙ περίοδος (νεοανακτορική, 1700-1600 π.Χ.).

Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς εικ. 72-3. J.P. Olivier, BCH 99, 1975, 5 κ.ε. L. Pomerance, The Phaistos Disc. An Interpretation of Astronomical Symbols (1976).

22 Ειδώλιο θεάς των όφρων (A 10)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 63. Από το ανάκτορο της Κνωσού.
 Φαγεντιανή. Ύψος: 0,342 μ.
 Παριστάνεται γυναικεία θεότητα με πλούσια διακοσμημένο ένδυμα. Στα απλωμένα χέρια και τη φούστα της τυλίγονται φίδια. Στο κεφάλι φέρει ψηλό πόλο με αιλουροειδές.
 Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙ περίοδος (νεοανακτορική, γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 414-6. Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς εικ. 70. K. Polinger-Foster, Aegean Faience of the Bronze Age (1979) 70-2 πίν. 7-8. Μιχαηλίδου, Κνωσός 115 εικ. 65. G.C. Gesell, Town, Palace and House Cult in Minoan Crete (SIMA 67, 1985) 86-7 πίν. 41. Verlinden, Statuettes 240 αρ. 202. Αυγή ελληνικής τέχνης 323 αρ. 59 με λάθος αρ. ευρετηρίου [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

23 Ειδώλιο θεάς των όφρων (A 11)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 65. Από το ανάκτορο της Κνωσού.

Φαγεντιανή. Ύψος: 0,295 μ.

Παριστάνεται γυναίκα θεότητα, να κρατά φίδια στα προτεταμένα χέρια της. Φορά πλούσια διακοσμημένο ένδυμα και στο κεφάλι φέρει κάλυμμα, όπου κάθεται αιλουροειδής.

Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙ περίοδος (νεοανακτορική, γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 412-3. Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάδα πίν. XXIV. K. Polinger-Foster, Aegean Faience of the Bronze Age (1979) 72 πίν. 10-11. Μιχαηλίδου, Κνωσός 115 εικ. 66. G.C. Gesell, Town, Palace and House Cult in Minoan Crete (SIMA 67, 1985) 86-7 πίν. 41. Verlinden, Statuettes 240 αρ. 203. Αυγή ελληνικής τέχνης 323 αρ. 60 με λάθος ευρετηρίου [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

24 Μικρογραφική τοιχογραφία ιερού χορού (A 4)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 25. Βρέθηκε το 1900 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 0,60 μ. × 0,80 μ.

Εικονίζονται λατρεύτριες που χορεύουν μέσα σε ιερό άλσος και άνδρες λατρευτές που συμμετέχουν σε ιερά δρώμενα.

Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙβ / υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

A. Evans, The Palace of Minos III (1964) 66 κ.ε. πίν. XVIII. G. Walberg, Tradition and Innovation (1986) 123-5 εικ. 148. E. Davis στο: N. Marinatos / R. Hägg (εκδ.), The Function of Minoan Palaces (1987) 157 κ.ε. Immerwahr, Aegean Painting 173 αρ. Kn 16 πίν. 23.

25 Μικρογραφική τοιχογραφία τριμερούς ιερού (A 5)

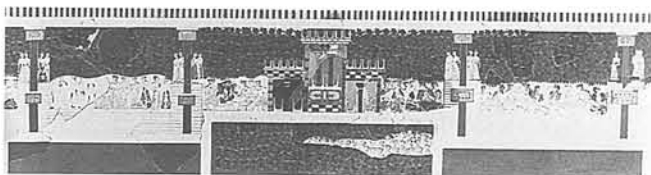
Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 26. Βρέθηκε το 1900 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 0,37 μ. × 1,21 μ.

Εικονίζεται τριμερές ιερό με πλήθος λατρευτών που συμμετέχουν σε τελετουργίες.

Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙβ / υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

A. Evans, The Palace of Minos III (1964) 66 κ.ε. πίν. XVI. Μιχαηλίδου, Κνωσός 122 εικ. 74. Immerwahr, Aegean Painting 173 αρ. Kn 16 πίν. 22.

26 Ωοειδές ρυτό (A 29)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2086. Από το ανάκτορο της Ζάκρου.

Πηλός. Ύψος: 0,19 μ.

Διακοσμείται με κυματιστές ταινίες και στροβιλιζόμενα φυτικά κοσμήματα.

Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙ - υστερομινωική Ια περίοδος (1700-1600 π.Χ.).

Betancourt, Minoan Pottery πίν. 15 Ε.

27 “Αγγείο με κρίνα” (A 30)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2619. Από το ανάκτορο της Κνωσού.

Πηλός. Ύψος: 0,265 μ.

Το σώμα του αγγείου διακοσμούν λευκά κρίνα σε δέσμες ανά τρία.

Χρονολόγηση: μεσομινωική ΙΙΙ - υστερομινωική Ια περίοδος (1700-1600 π.Χ.).

Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς πίν. XXV. Betancourt, Minoan Pottery 121-1 εικ. 92. G. Walberg, Tradition and Innovation (1986) 62-3 εικ. 78.

28 Ειδώλιο ταυροκαθάπτη (A 1)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3. Βρέθηκε το 1902 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ελεφαντοστό. Πλάτος: 0,295 μ.

Ο ταυροκαθάπτης παριστάνεται τη στιγμή που πηδά πάνω από τον ταύρο. Ανήκει σε ολόγλυφο σύμπλεγμα ταυροπαιδιάς.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (1550-1500 π.Χ.).

A. Evans, The Palace of Minos II (1928) 358, 360 και III (1964) 436-7, 460-1 εικ. 296-7. Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς εικ. 96-7. R.A. Higgins, Minoan and Mycenaean Art (1967) 35 εικ. 25. Verlinden, Statuettes 240 αρ. 199. Αυγή ελληνικής τέχνης 322 αρ. 52 [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

29 Τοιχογραφία δελφινιών (A 2)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 11. Βρέθηκε το 1901 στο ανάκτορο της Κνωσού, “αίθουσα της βασίλισσας”.

Ασβεστοκονίαμα.

Εικονίζονται δελφίνια που αναπηδούν ανάμεσα στα κύματα.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (1600-1500 π.Χ.).

A. Evans, The Palace of Minos III (1964) 377 κ.ε. εικ. 251. Μιχαηλίδου, Κνωσός 120 εικ. 71. R.B. Koehl, AJA 90, 1986, 407 κ.ε. G. Walberg, Tradition and Innovation (1986) 62, 65 εικ. 80. Immerwahr, Aegean Painting 171 αρ. Κη 6 πίν. 31.

30 Τοιχογραφία του “πρίγκηπα με τα κρίνα” (A 46)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο χωρίς αρ. ευρ. Βρέθηκε το 1901 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 1,14 × 0,70 μ.

Παριστάνεται σε χαμηλό ανάγλυφο νεαρός άνδρας που βαδίζει προς τα αριστερά. Στο κεφάλι φορά στέμμα. Ίσως κρατούσε γρύπα ή σφίγγα.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (1600-1500 π.Χ.).

A. Evans, *The Palace of Minos II* (1928) 774 κ.ε. εικ. 508, 510, 511 και έγχρωμος πίν. XIV (frontispiece). Immerwahr, *Aegean Painting* 171 αρ. Κη 7 πίν. 19. Αυγή ελληνικής τέχνης 326 αρ. 89 [E. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

31 Εξάρτημα κοσμήματος (A 13)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 139. Από το νεκροταφείο της Αγίας Τριάδας.

Χρυσός. Διαστάσεις: 0,023 × 0,02 μ.

Το εξάρτημα έχει τη μορφή ταυροκεφαλής.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Μαρινάτος/Hirmer, *Κρήτη και Ελλάς* εικ. 110 (κάτω αριστερά).

32 Εξάρτημα κοσμήματος (A 14)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 140. Από το νεκροταφείο της Αγίας Τριάδας.

Χρυσός. Μήκος: 0,027 μ.

Το εξάρτημα έχει τη μορφή ξαπλωμένου λιονταριού.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (1550-1450 π.Χ.).

Μαρινάτος/Hirmer, *Κρήτη και Ελλάς* εικ. 110 (κάτω δεξιά). Αυγή ελληνικής τέχνης 324 αρ. 66 [E. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

33 Ρυτό “των θεριστών” (A 23)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 184. Από την έπαυλη της Αγίας Τριάδας.

Στεατίτης. Ύψος: 0,20 μ. Διάμετρος χείλους: 0,11 μ.

Το αγγείο περιτρέχει ανάγλυφη παράσταση ανδρών θεριστών, οι οποίοι επιστρέφουν από τις γεωργικές τους εργασίες και κουβαλούν στον ώμο τα εργαλεία τους.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, *Crète* εικ. 552-5. Μαρινάτος/Hirmer, *Κρήτη και Ελλάς* εικ. 103-5. Αυγή ελληνικής τέχνης 321 αρ. 42-44, με λάθος ύψος [E. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

34 Κωνικό ρυτό (Α 33)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2828. Από τα Γουρνιά (δωμάτιο C 58).

Πηλός. Ύψος: 0,325 μ.

Διακοσμείται με ζώνες από ρόδακες, σπείρες και κλαδιά.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Betancourt, Minoan Pottery 131-2 εικ. 100 D.

35 Κωνικό ρυτό (Α 34)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2832. Από τα Γουρνιά.

Πηλός. Ύψος: 0,27 μ.

Διακοσμείται με δύο ζώνες από σπείρες και λουλουδία κρόκου.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 543.

36 Οξυπύθμενο ρυτό (Α 35)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2836. Από τα Γουρνιά (δωμάτιο C 58).

Πηλός. Ύψος: 0,18 μ.

Φέρει διακόσμηση σε ζώνες με σπείρες και φυλλόσχημα κοσμήματα.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 539. Betancourt, Minoan Pottery 131-2 εικ. 100 E.

37 Ψήφοι περιδεραίου (Α 12)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 138. Από το νεκροταφείο της Αγίας Τριάδας.

Χρυσός. Διαστάσεις: 0,014 × 0,006 μ. και 0,018 × 0,011 μ.

Οι ψήφοι είναι σταγονόμορφες και αμυγδαλόσχημες.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 623. Αυγή ελληνικής τέχνης 325 αρ. 78 [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

38 Γυναικείο ειδώλιο (A 45)

Βερολίνο, Staatliche Museen αρ. Misc. 8092. Αγοράστηκε το 1888 και ως προέλευση έχει δηλωθεί η Τρωάδα.

Χαλκός. Ύψος: 0,184 μ.

Παριστάνεται γυναίκα με τα χέρια σε λατρευτική στάση. Φορά στολιδωτή φούστα.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ι περίοδος (1600-1500 π.Χ.).

Gehrig κ.ά., Führer 1968, 25 πίν. 8. A. Karageorghis / H.G. Buchholz, Prehistoric Greece and Cyprus (1973) αρ. 1224a-d. Verlinden, Statuettes 190 αρ. 33 πίν. 16. W.D. Heilmeyer, Antikemuseum. Die ausgestellten Werke (1988) 23 αρ. 5.

39 Λεκανίδα (A 27)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 1578. Από την περιοχή του ανακτόρου της Κνωσού.

Χαλκός. Διάμετρος: 0,39 μ.

Φέρει ανάγλυφη φυλλόσχημη διακόσμηση στο χείλος και τη λαβή.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ι περίοδος (1600-1500 π.Χ.).

A. Evans, The Prehistoric Tombs of Knossos (1906) εικ. 116. Zervos, Crète εικ. 423. H. Mattheus, Die Bronzegefäße der kretisch-mykenischen Kultur (1980) 211 αρ. 325 πίν. 39.

40 Φιάλη (A 58)

Ηράκλειο. Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 403. Από τη νότια οικία της Κνωσού.

Άργυρος. Διάμετρος: 0,142 μ. Ύψος: 0,043 μ.

Διακοσμείται με συνεχόμενες σπείρες.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 591 (αριστερά).

41 Οινοχόη (A 136)

Ηράκλειο. Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 404. Από τη νότια οικία της Κνωσού.

Άργυρος. Ύψος: 0,12 μ.

Έχει οπισθόμητη προχολή.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ια περίοδος (γύρω στο 1600 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 591 (δεξιά).

42 Τοιχογραφία με πέρδικες (Α 3)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 14. Βρέθηκε το 1923/4 στον ξενώνα (Καραβάν-Σεράλ) της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 0,63 μ. × 2,90 μ.

Εικονίζονται πέρδικες μέσα σε άλσος.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ιβ περίοδος (1500-1400 π.Χ.)

A. Evans, *The Palace of Minos III* (1964) εικ. 51-2 (frontispiece). Μιχαηλίδου, *Κνωσός* 120 εικ. 72. Immerwahr, *Aegean Painting 174* αρ. Κη 20 πίν. 30.

43 Κωνικό κύπελλο “του πρίγκηπα” (Α 22)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 341. Από την έπαυλη της Αγίας Τριάδας.

Στεατίτης. Ύψος: 0,115 μ.

Παριστάνεται βασιλέας ή πρίγκηπας με σκήπτρο στο χέρι απέναντι στον οποίον παρουσιάζεται (“αναφέρεται”) άνδρας με ξίφος. Πίσω του ακολουθούν άλλοι τρεις άνδρες φέρνοντας δέρματα μεγάλων ζώων.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ιβ περίοδος (γύρω στο 1500 π.Χ.).

P. Warren, *Minoan Stone Vases* (1969) 37 αρ. P 197. Μαρινάτος/Hirmer, *Κρήτη και Ελλάς* εικ. 100-102. R.B. Koehl, *JHS* 106, 1986, 99 κ.ε. Αυγή ελληνικής τέχνης 320 αρ. 38, με λάθος ύψος [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

44 Κωνικό ρυτό (Α 28)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2085. Από το ανάκτορο της Ζάκρου.

Πηλός. Ύψος: 0,33 μ.

Διακοσμείται με όστρεα και αστερίες “θαλάσσιου ρυθμού”.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ιβ περίοδος (γύρω στο 1500 π.Χ.).

Zervos, *Crète* εικ. 563. Μαρινάτος/Hirmer, *Κρήτη και Ελλάς* εικ. 86 δεξιά. Ν. Πλάτων, *Ζάκρος* (1974) 92, 98 εικ. 49. Αυγή ελληνικής τέχνης 318 αρ. 16 [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

45 Ψευδόστομος αμφορέας (A 32)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 2783. Από τα Γουρνιά (δωμάτιο C 58).

Πηλός. Ύψος: 0,20 μ.

Στο σώμα φέρει παράσταση χταποδιού με απλωμένα πλοκάμια, “θαλάσσιου ρυθμού”.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ιβ περίοδος (γύρω στο 1500 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 586. G. Walberg, Tradition and Innovation (1986) 95 εικ. 108.

46 Κωνικό ρυτό (A 44)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 5408. Από την Ψείρα (Ανατολική Κρήτη).

Πηλός. Ύψος: 0,28 μ.

Διακοσμείται με δελφίνια, “θαλάσσιου ρυθμού”.

Χρονολόγησης: υστερομινωική Ιβ περίοδος (γύρω στο 1500 π.Χ.).

Zervos, Crète εικ. 562. Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς εικ. 86 (αριστερά). Betancourt, Minoan Pottery πίν. 20Α.

47 Τοιχογραφία ταυροκεφαλής (A 47)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 8. Βρέθηκε το 1900 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 1,07 × 1,29 μ.

Παριστάνεται κεφάλι επιτιθέμενου ταύρου με προβαλλόμενα κέρατα προς τα δεξιά. Στην ίδια σκηνή απεικονίζονταν και γυναικεία μορφή με δεύτερο ταύρο στο ύπαιθρο.

Χρονολόγηση: υστερομινωική Ιβ - ΙΙ περίοδος (1500-1400 π.Χ.).

B. Kaiser, Untersuchungen zum minoischen Relief (1977) 271 κ.ε. εικ. 418 πίν. 35. Immerwahr, Aegean Painting 174 αρ. Kn 21 πίν. 36-7.

48 Τοιχογραφία “θεάς” (A 9)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 42. Βρέθηκε το 1906/7 σε “ιερό” στην Ψείρα (Ανατ. Κρήτη).

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 0,52 × 0,34 μ.

Εικονίζεται ανάγλυφη γυναικεία μορφή πλούσια ντυμένη, ίσως κάποια θεά, που κάθεται σε βράχο.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙ περίοδος (1500-1400 π.Χ.).

B. Kaiser, Untersuchungen zum minoischen Relief (1977) 299 κ.ε. εικ. 469a-c πίν. 24 Α-Β. Immerwahr, Aegean Painting 184 αρ. Ps 1.

49 Τοιχογραφία της “Παριζιάνας” (Α 6)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 27. Βρέθηκε το 1901 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 0,27 × 0,185 μ.

Εικονίζεται γυναικεία μορφή, ίσως ιέρεια, με “ιερό κόμβο” στην πλάτη. Προέρχεται από την πολυπρόσωπη τοιχογραφία της “προσφοράς των σπονδών”.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙ - ΙΙΙΑ περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς πίν. XVI. Ν. Πλάτων, Κρητικά Χρονικά 13, 1959, 319 κ.ε. Μιχαηλίδου, Κνωσός 118 εικ. 69. Immerwahr, Aegean Painting 176 αρ. Κη 26 πίν. 44. Αυγή ελληνικής τέχνης 327 αρ. 94 [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

50 Τοιχογραφία του “αρχηγού των μαύρων” (Α 7)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 33. Βρέθηκε το 1903 στο ανάκτορο της Κνωσού.

Ασβεστοκονίαμα. Διαστάσεις: 0,245 × 0,21 μ.

Εικονίζονται τρεις ανδρικές μορφές αποδομένες με μαύρο χρώμα. Η πρώτη κρατά δόρυ και συνοδεύεται από δύο μαύρους άνδρες.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙ - ΙΙΙΑ περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

A. Evans, The Palace of Minos II₂ (1928) 755 κ.ε. πίν. XIII. Immerwahr, Aegean Painting 176 αρ. Κη 27.

51 Ρυτό σε σχήμα ταυροκεφαλής (Α 26)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 1368. Από το μικρό ανάκτορο της Κνωσού.

Στεατίτης. Ύψος: 0,20 μ. - 0,41 μ. (με τα κέρατα).

Τα κέρατα του ταύρου είναι ξύλινα επιχρυσωμένα. Τα μάτια ένθετα από ορεία κρύσταλλο και ίασπη.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙ - ΙΙΙΑ περίοδος (γύρω στο 1500 π.Χ.).

P. Warren, Minoan Stone Vases (1969) 89 αρ. P 489. Μαρινάτος/Hirmer, Κρήτη και Ελλάς εικ. 98. Μιχαηλίδου, Κνωσός 113 εικ. 63. G.C. Gesell, Town, Palace and House Cult in Minoan Crete (SIMA 67, 1985) 94 πίν.97. Αυγή ελληνικής τέχνης 320 αρ. 37 [Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη].

52 Λάρνακα Αγίας Τριάδας (Α 48)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 396. Βρέθηκε το 1903, βορειανατολικά της έπαυλης της Αγίας Τριάδας.

Πωρόλιθος. Μήκος: 1,375 μ.

Στη μπροστινή όψη παριστάνεται πομπή και προσφορά σπονδών και στην πίσω όψη θυσία ταύρου μέσα σε ιερό. Στη μία στενή πλευρά δύο θεές επιβαίνουν σε άρμα που σέρνουν γρύπες, ενώ στην άλλη εικονίζεται πάνω πομπή ανδρών και κάτω άρμα που το σέρνουν δύο κρητικά αγρόδια.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙΙΑ περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

C.R. Long, *The Ayia Triada Sarcophagus. A Study of Late Minoan and Mycenaean Funerary Practices and Beliefs* (SIMA 41, 1974). J.H. Crowel, *Chariots and Other Means of Transport in Bronze Age Greece* (1981) 136. Immerwahr, *Aegean Painting* 180 αρ. Α.Τ. 2 πίν. 50-3 και XXII-XXIII. W. Röttscher, *Aspekte und Probleme der minoischen Religion* (1990) 171 κ.ε. Αυγή ελληνικής τέχνης 327 αρ. 95-100 [Ε. Σακουνά-Σακελλαράκη].

53 Ψήφοι περιδεραίου (Α 8)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 35, 37, 38. Από το νεκροταφείο στα Καλύβια Φαιστού.

Χρυσός. Διαστάσεις: 0,013 × 0,011 μ.

Οι ψήφοι έχουν τη μορφή κρινοπατύρου.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙΙΑ περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

Zervos, Crète ειx. 786.

54 Ψήφοι περιδεραίου (Α 15)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 204. Από το νεκροταφείο της Ζαφέρ Παπούρας (τάφος αρ. 66).

Χρυσός. Διάμετρος: 0,01 μ.

Έχουν σχήμα ρόδακα.

Χρονολόγηση: υστερομινωική ΙΙΙΑ περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

A. Evans, *The Prehistoric Tombs of Knossos* (1906) 71 ειx. 80.

55 Ψήφοι περιδεραιίου (A 16)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 206. Από το νεκροταφείο της Ζαφέρ Παπούρας (τάφος αρ. 36).

Χρυσός. Διαστάσεις: 0,015 × 0,008 μ.

Έχουν σχήμα διπλών αργοναυτών.

Χρονολόγηση: υστερομινωική IIIα περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

A. Evans, *The Prehistoric Tombs of Knossos* (1906) 58 εικ. 60.

56 Ψήφοι περιδεραιίου (A 17)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 207. Από το νεκροταφείο της Ζαφέρ Παπούρας (τάφος αρ. 75).

Χρυσός. Διαστάσεις: 0,015 × 0,012 μ.

Έχουν σχήμα λουλουδιών παπύρου.

Χρονολόγηση: υστερομινωική IIIα περίοδος (γύρω στο 1400 π.Χ.).

A. Evans, *The Prehistoric Tombs of Knossos* (1906) 76 εικ. 85.

57 Γυναικείο ειδώλιο (A 41)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3861. Από το ανάκτορο της Κνωσού, ιερό των διπλών πελέκων.

Πηλός. Ύψος: 0,215 μ.

Παριστάνεται θεά με υψωμένα χέρια. Φορά τροχήλατο ένδυμα με γραπτά κοσμήματα και τιάρα στο κεφάλι.

Χρονολόγηση: υστερομινωική IIIβ περίοδος (1300-1200 π.Χ.).

Zervos, *Crète* εικ. 767. Στ. Αλεξίου, *Κρητικά Χρονικά* 12, 1958, 202 κ.ε. πίν. Θ1. Μιχαηλίδου, *Κνωσός* 128 εικ. 85. G.C. Gesell, *Town, Palace and House Cult in Minoan Crete* (SIMA 67, 1985) 90-2 πίν. 46α (στο μέσο).

58 Γυναικείο ειδώλιο (A 42)

Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο αρ. 3863. Από το ανάκτορο της Κνωσού, ιερό των διπλών πελέκων.

Πηλός. Ύψος: 0,17 μ.

Παριστάνεται θεά με τα χέρια διπλωμένα στο στήθος.

Χρονολόγηση: υστερομινωική IIIβ περίοδος (1300-1200 π.Χ.).

Zervos, *Crète* εικ. 766. Verlinden, *Statuettes* 250 αρ. 468. G.C. Gesell, *Town, Palace and House Cult in Minoan Crete* (SIMA 67, 1985) 90-2 πίν. 46α (δεξιά).

